

Raport SPRŁ

Wpływ importu pstrąga tureckiego na ceny sprzedaży pstrąga w Polsce

W związku z inicjatywą zbadania kwestii ewentualnych tureckich subsydiów dla pstrąga tęczowego eksportowanego na rynki UE, którą podjęła m.in. duńska organizacja pozarządowa reprezentująca sektor akwakultury, Stowarzyszenie Producentów Ryb Łososiowatych podjęło się opracowania danych rynkowych, dotyczących rynku pstrąga w Polsce. Dane te mają zobrazować sytuację zbytu oraz cen pstrąga w ostatnich latach, ich analiza zbadać ma korelację pomiędzy importem ryby tureckiej, a cenami pstrąga. Kwestia tureckich subsydiów do eksportu pstrąga na rynki europejskie, była już przedmiotem badania w m.in. przez FEAP, dopiero jednak w 2012 roku udało się uzyskać oficjalne informacje potwierdzające fakt istnienia subsydiów w Turcji (mówi o tym wprost, jedno z rozporządzeń rządowych). Aby wszcząć ewentualną procedurę ochrony rynku europejskiego pstrąga przed nieuczciwą konkurencją (dotowaniem produkcji ze strony rządu tureckiego), należy uwiarygodnić faktyczny wpływ importu pstrąga z Turcji na ceny osiągnane przez europejskich producentów – a co za tym idzie – pogorszenie ich sytuacji ekonomicznej. SPRŁ publikuje więc dane statystyczne dotyczące polskiego rynku - wraz z ich analizą i komentarzem.

Źródła danych i ich analiza. Przedmiotem analizy są dane statystyczne dotyczące ilości i wartości pstrąga wprowadzanego na rynek polski w latach 2007-2012 (2012 rok za 11 m-cy), których źródłem jest opracowanie Zakładu Badań Rynkowych - Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowego Instytutu Badawczego (dane wynikają z oficjalnych statystyk celnych). Dane dotyczące średnich cen na rynku polskim oraz poziomu sprzedaży pochodzą również z opracowania ZBR – IERiGŻ, na podstawie danych z GUS, Instytutu Rybactwa Śródlądowego (RRW-22 oraz serwis pstrągowy) oraz ankiet cenowych Magazynu Przemysłu Rybnego. Analizie podlegał import od największych dostawców do Polski – obejmujący zarówno import zewnętrzny, jak i dostawy wewnątrz-wspólnotowe. Badano istotność danych oraz korelację pomiędzy wielkością importu, a cenami średnimi w imporcie jak i cenami na rynku krajowym. Analizy otoczenia i danych spoza statystyk dokonano na podstawie informacji o rynku będących w posiadaniu SPRŁ, oraz wiedzy autora konsultowanej z czołowymi przedstawicielami branży w Polsce.

Pstrąg wprowadzany na rynek polski w latach 2007-2012

Kraj / lata		2007	2008	2009	2010	2011	2012 (11 m-cy)	2012 estymacja liniowa	Razem lata 2007-2012
Razem	masa żywa	3 488 746	3 678 572	5 979 280	6 992 645	7 826 258	7 213 430	7 869 196	35 834 696
	wartość zł	31 563 649	32 056 893	62 270 722	79 654 130	102 198 774	85 975 339	93 791 279	401 535 447
	śr cena zł	<u>9,05</u>	<u>8,71</u>	<u>10,41</u>	<u>11,39</u>	<u>13,06</u>	<u>11,92</u>	<u>11,92</u>	<u>11,21</u>
	wartość euro	8 312 654	9 149 728	14 420 015	19 952 987	24 964 880	20 446 386	22 305 148	99 105 412
	śr cena euro	2,38	2,49	2,41	2,85	3,19	2,83	2,83	2,77
Turcja	masa żywa	2 164 144	1 549 092	2 648 173	3 521 015	3 815 484	2 313 684	2 524 019	16 221 926
	wartość zł	18 806 135	12 901 848	25 849 962	34 581 864	40 606 772	23 764 898	25 925 343	158 671 924
	śr cena zł	<u>8,69</u>	<u>8,33</u>	<u>9,76</u>	<u>9,82</u>	<u>10,64</u>	<u>10,27</u>	<u>10,27</u>	<u>9,78</u>
	wartość euro	4 949 047	3 649 278	5 993 560	8 637 018	9 988 164	5 601 020	6 110 204	39 327 271
	śr cena euro	2,29	2,36	2,26	2,45	2,62	2,42	2,42	2,42
Hiszpania	masa żywa	593 265	773 282	1 299 619	897 002	748 168	1 113 628	1 214 866	5 526 202
	wartość zł	7 719 998	8 166 751	14 673 644	10 570 104	9 424 840	10 575 016	11 536 381	62 091 718
	śr cena zł	<u>13,01</u>	<u>10,56</u>	<u>11,29</u>	<u>11,78</u>	<u>12,60</u>	<u>9,50</u>	<u>9,50</u>	<u>11,24</u>
	wartość euro	2 042 263	2 352 037	3 370 925	2 647 128	2 305 891	2 525 052	2 754 602	15 472 846
	śr cena euro	3,44	3,04	2,59	2,95	3,08	2,27	2,27	2,80
Norwegia	masa żywa	73 302	39 240	276 156	678 499	1 383 192	1 357 486	1 480 894	3 931 282
	wartość zł	602 149	324 821	2 632 175	10 960 912	27 099 130	21 986 702	23 985 493	65 604 680
	śr cena zł	<u>8,21</u>	<u>8,28</u>	<u>9,53</u>	<u>16,15</u>	<u>19,59</u>	<u>16,20</u>	<u>16,20</u>	<u>16,69</u>
	wartość euro	155 997	96 239	604 404	2 773 760	6 633 968	5 228 141	5 703 427	15 967 795
	śr cena euro	2,13	2,45	2,19	4,09	4,80	3,85	3,85	4,06
Włochy	masa żywa	122 548	426 619	708 021	466 681	430 406	718 590	783 916	2 938 191
	wartość zł	1 091 497	3 862 307	7 503 693	5 691 725	4 997 910	7 641 718	8 336 420	31 483 552
	śr cena zł	<u>8,91</u>	<u>9,05</u>	<u>10,60</u>	<u>12,20</u>	<u>11,61</u>	<u>10,63</u>	<u>10,63</u>	<u>10,72</u>
	wartość euro	281 859	1 104 479	1 733 689	1 424 060	1 224 824	1 814 486	1 979 439	7 748 350
	śr cena euro	2,30	2,59	2,45	3,05	2,85	2,53	2,53	2,64
Dania	masa żywa	19 646	95 808	44 535	182 151	314 226	869 945	949 031	1 605 397
	wartość zł	467 588	1 100 939	513 728	2 384 854	4 940 143	10 716 164	11 690 361	21 097 613
	śr cena zł	<u>23,80</u>	<u>11,49</u>	<u>11,54</u>	<u>13,09</u>	<u>15,72</u>	<u>12,32</u>	<u>12,32</u>	<u>13,14</u>
	wartość euro	123 459	321 745	122 541	596 137	1 151 527	2 573 193	2 807 120	5 122 529
	śr cena euro	6,28	3,36	2,75	3,27	3,66	2,96	2,96	3,19
Niemcy	masa żywa	14 611	248 258	118 450	447 504	486 931	103 125	112 500	1 428 254
	wartość zł	284 095	1 542 617	1 292 343	5 335 204	6 619 906	1 704 332	1 859 271	16 933 436
	śr cena zł	<u>19,44</u>	<u>6,21</u>	<u>10,91</u>	<u>11,92</u>	<u>13,60</u>	<u>16,53</u>	<u>16,53</u>	<u>11,86</u>
	wartość euro	74 145	424 432	306 840	1 343 926	1 616 742	404 866	441 672	4 207 757
	śr cena euro	5,07	1,71	2,59	3,00	3,32	3,93	3,93	2,95
Grecja	masa żywa	36 109		276 178	207 968	154 002	47 735	52 075	726 332
	wartość zł	555 589		4 331 545	3 308 277	3 222 779	1 026 420	1 119 731	12 537 921
	śr cena zł	<u>15,39</u>		<u>15,68</u>	<u>15,91</u>	<u>20,93</u>	<u>21,50</u>	<u>21,50</u>	<u>17,26</u>
	wartość euro	142 932		1 016 421	813 504	764 496	241 380	263 324	3 000 677
	śr cena euro	3,96		3,68	3,91	4,96	5,06	5,06	4,13
Holandia	masa żywa	3 276	35 680	84 832	113 722	16 912	263 188	287 114	541 536
	wartość zł	24 247	262 476	658 824	2 100 567	161 220	2 811 717	3 067 328	6 274 662
	śr cena zł	<u>7,40</u>	<u>7,36</u>	<u>7,77</u>	<u>18,47</u>	<u>9,53</u>	<u>10,68</u>	<u>10,68</u>	<u>11,59</u>
	wartość euro	6 376	77 684	148 759	531 932	39 948	675 089	736 461	1 541 160
	śr cena euro	1,95	2,18	1,75	4,68	2,36	2,57	2,57	2,85
Wielka Brytania	masa żywa	34 576	49 116	14 417	86 079	124 147	87 733	95 709	404 043
	wartość zł	310 897	374 218	135 739	391 623	1 462 587	1 406 800	1 534 691	4 209 755
	śr cena zł	<u>8,99</u>	<u>7,62</u>	<u>9,42</u>	<u>4,55</u>	<u>11,78</u>	<u>16,04</u>	<u>16,04</u>	<u>10,42</u>
	wartość euro	82 056	101 329	32 211	97 379	341 205	343 309	374 519	1 028 699
	śr cena euro	2,37	2,06	2,23	1,13	2,75	3,91	3,91	2,55
Szwecja	masa żywa	20 876	1 956	174 846	60 911	38 489	38 297	41 779	338 857
	wartość zł	285 701	17 080	1 584 090	1 323 184	734 043	508 149	554 344	4 498 442
	śr cena zł	<u>13,69</u>	<u>8,73</u>	<u>9,06</u>	<u>21,72</u>	<u>19,07</u>	<u>13,27</u>	<u>13,27</u>	<u>13,28</u>
	wartość euro	73 376	4 443	378 492	332 284	174 249	120 824	131 808	1 094 652
	śr cena euro	3,51	2,27	2,16	5,46	4,53	3,15	3,15	3,23
Bułgaria	masa żywa				132 494	78 484	91 080	99 360	310 338
	wartość zł				1 461 014	950 666	986 269	1 075 930	3 487 610
	śr cena zł				<u>11,03</u>	<u>12,11</u>	<u>10,83</u>	<u>10,83</u>	<u>11,24</u>
	wartość euro				370 805	233 370	236 148	257 616	861 791
	śr cena euro				2,80	2,97	2,59	2,59	2,78

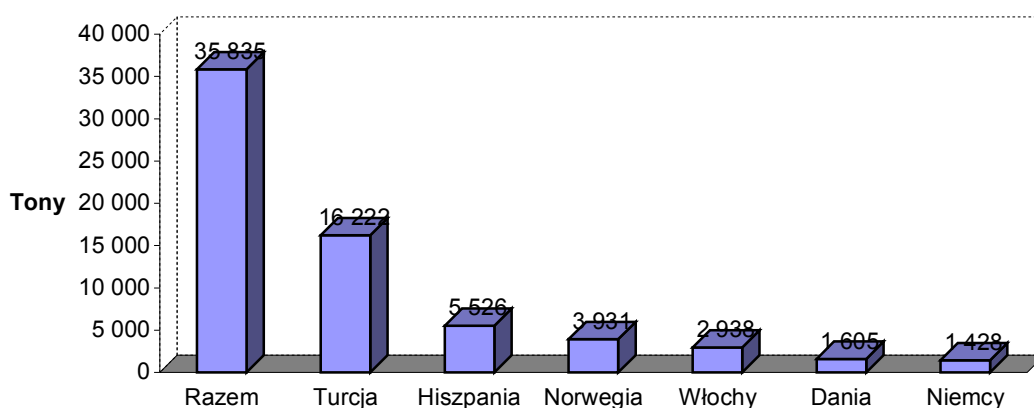
Kraj / lata		2007	2008	2009	2010	2011	2012 (11 m-cy)	2012 estymacja liniowa	Razem lata 2007-2012
Islandia	masa żywa	28 994	54 000	59 304	43 534	65 115	19 936	21 748	272 695
	wartość zł	257 210	456 572	550 689	366 955	658 169	189 588	206 823	2 496 418
	śr cena zł	8,87	8,46	9,29	8,43	10,11	9,51	9,51	9,15
	wartość euro	69 624	128 694	127 532	92 129	157 772	44 010	48 011	623 762
	śr cena euro	2,40	2,38	2,15	2,12	2,42	2,21	2,21	2,29
Chile	masa żywa	21 115	115 314	30 017			85 945	93 758	260 204
	wartość zł	147 808	661 375	286 323			1 030 576	1 124 265	2 219 771
	śr cena zł	7,00	5,74	9,54			11,99	11,99	8,53
	wartość euro	40 093	197 296	63 795			250 796	273 596	574 780
	śr cena euro	1,90	1,71	2,13			2,92	2,92	2,21
Francja	masa żywa	53 548	52 797	78 333	25 215	6 035,00	456,00	497,45	216 424,95
	wartość zł	590 806	1 198 602	784 697	490 506	141 938	14 190	15 480	3 222 029
	śr cena zł	11,03	22,70	10,02	19,45	23,52	31,12	31,12	14,89
	wartość euro	156 076	340 992	176 796	119 616	35 931	3 350	3 655	833 066
	śr cena euro	2,91	6,46	2,26	4,74	5,95	7,35	7,35	3,85
Słowacja	masa żywa	72 655	82 150		101	43 592	2 160	2 356	200 854
	wartość zł	669 936	679 504		1 368	497 829	23 927	26 102	1 874 739
	śr cena zł	9,22	8,27		13,54	11,42	11,08	11,08	9,33
	wartość euro	177 811	199 564		344	124 458	5 737	6 259	508 436
	śr cena euro	2,45	2,43		3,41	2,86	2,66	2,66	2,53
Peru	masa żywa			63 400		24 711			88 111
	wartość zł			663 823		282 356			946 179
	śr cena zł			10,47		11,43			10,74
	wartość euro			158 884		71 796			230 680
	śr cena euro			2,51		2,91			2,62
Czechy	masa żywa	5 185	2 560	43 787	13 268	14 978	353	385	80 163
	wartość zł	69 616	25 457	472 941	132 488	131 841	5 178	5 649	837 992
	śr cena zł	13,43	9,94	10,80	9,99	8,80	14,67	14,67	10,45
	wartość euro	18 750	7 539	108 320	33 247	33 749	1 244	1 357	202 962
	śr cena euro	3,62	2,94	2,47	2,51	2,25	3,52	3,52	2,53
Austria	masa żywa				1 082	1 171	38 541	42 045	44 298
	wartość zł				16 797	18 222	750 941	819 208	854 227
	śr cena zł				15,52	15,56	19,48	19,48	19,28
	wartość euro				4 231	4 205	177 590	193 735	202 171
	śr cena euro				3,91	3,59	4,61	4,61	4,56
Argentyna	masa żywa		42 000						42 000
	wartość zł		335 180						335 180
	śr cena zł		7,98						7,98
	wartość euro		100 465						100 465
	śr cena euro		2,39						2,39
Belgia	masa żywa		18 480	2 648					21 128
	wartość zł		139 846	22 745					162 591
	śr cena zł		7,57	8,59					7,70
	wartość euro		41 417	5 515					46 932
	śr cena euro		2,24	2,08					2,22
Chiny	masa żywa				12 918				12 918
	wartość zł				136 177				136 177
	śr cena zł				10,54				10,54
	wartość euro				34 148				34 148
	śr cena euro				2,64				2,64

* - dane na podstawie statystyk celnych na podstawie raportu ZBR – IERIGŻ,

** - dane za 2012 – statystyki za 11 –m-cy, dane szacunkowe za cały 2012 roku – estymacja liniowa bez uwzględnienia sezonowości sprzedaży (grudzień),

W dalszej analizie ujęto dane z sześciu krajów, z których dokonywano największych dostaw w ciągu ostatnich 6 lat – kraje te charakteryzuje wysoka istotność danych – bez większych odchyień i o dużej istotności w stosunku do danych zagregowanych. Dane za cały 2012 rok zostały oszacowane na podstawie estymacji liniowej zakładającej średni comiesięczny poziom dostaw. Taka estymacja nie uwzględnia sezonowości sprzedaży – co z jednej strony pomija zjawisko zwiększonej sprzedaży grudniowej – z drugiej strony należy brać pod uwagę fakt, że znaczna część pstrąga przeznaczonego do sprzedaży grudniowej mogła być sprowadzona we wcześniejszych miesiącach (zwłaszcza mrożonego). Można jednak postawić tezę, że szacunek tą metodą ma duży margines bezpieczeństwa z punktu widzenia celu analizy – dane są raczej niedoszacowane, nie wpływają więc na zaburzenia podstawowych analiz.

Import pstrąga do Polski w latach 2007-2012

Kraj / lata		2007	2008	2009	2010	2011	2012 (11 m-cy)	2012 estymacja liniowa	Razem lata 2007-2012
Razem	masa żywa	3 488 746	3 678 572	5 979 280	6 992 645	7 826 258	7 213 430	7 869 196	35 834 696
	wartość zł	31 563 649	32 056 893	62 270 722	79 654 130	102 198 774	85 975 339	93 791 279	401 535 447
	śr. cena zł	9,05	8,71	10,41	11,39	13,06	11,92	11,92	11,21
	wartość euro	8 312 654	9 149 728	14 420 015	19 952 987	24 964 880	20 446 386	22 305 148	99 105 412
	śr. cena euro	2,38	2,49	2,41	2,85	3,19	2,83	2,83	2,77
Turcja	masa żywa	2 164 144	1 549 092	2 648 173	3 521 015	3 815 484	2 313 684	2 524 019	16 221 926
	wartość zł	18 806 135	12 901 848	25 849 962	34 581 864	40 606 772	23 764 898	25 925 343	158 671 924
	śr. cena zł	8,69	8,33	9,76	9,82	10,64	10,27	10,27	9,78
	wartość euro	4 949 047	3 649 278	5 993 560	8 637 018	9 988 164	5 601 020	6 110 204	39 327 271
	śr. cena euro	2,29	2,36	2,26	2,45	2,62	2,42	2,42	2,42
Hiszpania	masa żywa	593 265	773 282	1 299 619	897 002	748 168	1 113 628	1 214 866	5 526 202
	wartość zł	7 719 998	8 166 751	14 673 644	10 570 104	9 424 840	10 575 016	11 536 381	62 091 718
	śr. cena zł	13,01	10,56	11,29	11,78	12,60	9,50	9,50	11,24
	wartość euro	2 042 263	2 352 037	3 370 925	2 647 128	2 305 891	2 525 052	2 754 602	15 472 846
	śr. cena euro	3,44	3,04	2,59	2,95	3,08	2,27	2,27	2,80
Norwegia	masa żywa	73 302	39 240	276 156	678 499	1 383 192	1 357 486	1 480 894	3 931 282
	wartość zł	602 149	324 821	2 632 175	10 960 912	27 099 130	21 986 702	23 985 493	65 604 680
	śr. cena zł	8,21	8,28	9,53	16,15	19,59	16,20	16,20	16,69
	wartość euro	155 997	96 239	604 404	2 773 760	6 633 968	5 228 141	5 703 427	15 967 795
	śr. cena euro	2,13	2,45	2,19	4,09	4,80	3,85	3,85	4,06
Włochy	masa żywa	122 548	426 619	708 021	466 681	430 406	718 590	783 916	2 938 191
	wartość zł	1 091 497	3 862 307	7 503 693	5 691 725	4 997 910	7 641 718	8 336 420	31 483 552
	śr. cena zł	8,91	9,05	10,60	12,20	11,61	10,63	10,63	10,72
	wartość euro	281 859	1 104 479	1 733 689	1 424 060	1 224 824	1 814 486	1 979 439	7 748 350
	śr. cena euro	2,30	2,59	2,45	3,05	2,85	2,53	2,53	2,64
Dania	masa żywa	19 646	95 808	44 535	182 151	314 226	869 945	949 031	1 605 397
	wartość zł	467 588	1 100 939	513 728	2 384 854	4 940 143	10 716 164	11 690 361	21 097 613
	śr. cena zł	23,80	11,49	11,54	13,09	15,72	12,32	12,32	13,14
	wartość euro	123 459	321 745	122 541	596 137	1 151 527	2 573 193	2 807 120	5 122 529
	śr. cena euro	6,28	3,36	2,75	3,27	3,66	2,96	2,96	3,19
Niemcy	masa żywa	14 611	248 258	118 450	447 504	486 931	103 125	112 500	1 428 254
	wartość zł	284 095	1 542 617	1 292 343	5 335 204	6 619 906	1 704 332	1 859 271	16 933 436
	śr. cena zł	19,44	6,21	10,91	11,92	13,60	16,53	16,53	11,86
	wartość euro	74 145	424 432	306 840	1 343 926	1 616 742	404 866	441 672	4 207 757
	śr. cena euro	5,07	1,71	2,59	3,00	3,32	3,93	3,93	2,95

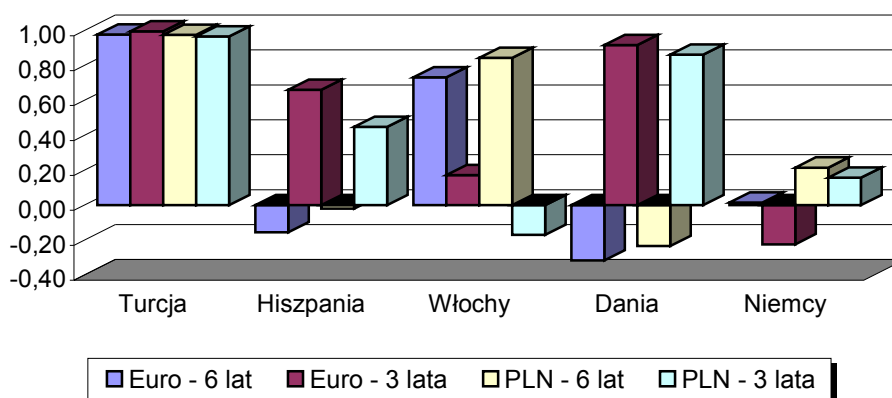
Analiza korelacji cen pstrąga importowanego.

Podstawowym celem analizy jest wykazanie wpływu cen pstrąga tureckiego na ceny pstrąga w Polsce. Ponieważ – co wykazano w dalszej części analizy – na ceny krajowe wpływa ogół ryb sprowadzanych na rynek polski, w pierwszej kolejności poddano analizie korelacje cen pstrąga sprowadzanego do Polski z poszczególnych krajów (istotnych statystycznie), w stosunku do ceny średniej z importu – w ujęciu 3 i 6 letnim. W analizie pominięto Norwegię, z której na rynek polski trafia w większości duży pstrąg barwiony, będący zamiennikiem małego łososia – produkt z zupełnie innej kategorii i półki cenowej.

Korelacja cen w stosunku do średniej z importu				
	Euro - 6 lat	Euro - 3 lata	PLN - 6 lat	PLN - 3 lata
Turcja	0,98	0,99	0,98	0,97
Hiszpania	-0,16	0,66	-0,02	0,45
Włochy	0,73	0,17	0,84	-0,17
Dania	-0,32	0,92	-0,23	0,86
Niemcy	0,01	-0,22	0,21	0,16

(współczynnik korelacji: 1=pełna korelacja, -1=korelacja odwrotna, 0=brak korelacji, pomiędzy 0,5 a 1 korelacja istotna)

Korelacja cen w stosunku do średniej z importu

Jak widać z powyższej analizy, korelacja cen pstrąga tureckiego w stosunku do średniej ceny ryb wprowadzanych na rynek krajowy jest bardzo silna – zbliża się do jedności w każdym z analizowanych przypadków. W przypadku pozostałych krajów rozkład korelacji przebiega bardzo różnie w zależności od badanego wariantu. Pozwala to na sformułowanie wniosku, że **import pstrąga tureckiego (poziom oferowanych cen) wyznacza średnie ceny transakcyjne dla pstrąga sprowadzanego na rynek polski**. Pozostałe kraje (zwłaszcza w ramach EU), aby zwiększyć wolumen pstrąga sprzedawanego na rynku polskim, muszą obniżyć ceny – zbliżając się do poziomu cen tureckich – co widać wyraźnie w przypadku Hiszpanii i Włoch w ostatnich trzech latach. Pomijając możliwy błąd w estymacji dla roku 2012 – można również sformułować wniosek, że znaczne zwiększenie sprzedaży na rynku polskim, wymaga obniżenia ceny poniżej ceny tureckiej – co miało miejsce w przypadku importu pstrąga z Hiszpanii (cena średnia 2,27 euro wobec 2,42 z Turcji). Jednak wynikało to bardziej z potrzeby znalezienia awaryjnego rynku zbytu wobec kurczących się innych rynków (zwłaszcza ze względu na silny kryzys w samej Hiszpanii), niż gry konkurencyjnej – SPRL posiada informacje, że hiszpańscy producenci znacznie ograniczają produkcję, ze względu na jej

nieopłacalność przy uzyskiwanym poziomie cen. Drugim krajem pod względem wolumenu sprzedaży pstrąga w 2012 są Włochy – co prawda ceny ryb sprowadzanych z tego kraju nie spadły poniżej tureckich, jednak ich poziom wyznacza względna opłacalność sprowadzania ryb żywych (wyższe ceny transakcyjne), co nie jest możliwe w przypadku Hiszpanii czy samej Turcji. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku Danii - udział ryb sprowadzanych z tego kraju również wzrósł w ostatnich latach – przy znacznym spadku ceny – co jest nowym zjawiskiem, jak dotąd duński pstrąg konkurował z polskim przede wszystkim na rynku niemieckim.

Analiza korelacji cen importu do cen krajowych.

Kolejnym elementem analizy wpływu cen pstrąga z Turcji na rentowność tego sektora akwakultury w Polsce, jest badanie wpływu cen z importu (które jak wykazano powyżej są silnie skorelowane z cenami tureckimi), na ceny transakcyjne w kraju. Do analizy wykorzystano dane z „Rynek Ryb – stan i perspektywy” - ZBR – IERiGŻ, na podstawie GUS i MPR:

Ceny żywych karpia i świeżych pstrągów na poszczególnych poziomach rynku (zł/kg)

Rok	detal	zbyt	pierwsza sprzedaż		detal	zbyt	pierwsza sprzedaż	
			skup	sprzedaż bezpośrednia			skup	sprzedaż bezpośrednia
			karpie				pstrągi	
2005	11,51	8,45	6,73	9,50	15,13	8,01	8,09	11,39
2006	11,38	8,51	7,75	8,99	15,65	9,06	9,25	11,10
2007	11,99	8,63	8,32	10,10	16,28	9,56	8,64	11,38
2008	12,71	9,22	8,21	10,05	16,59	9,51	7,45	11,26
2009	12,97	9,29	8,32	10,39	16,72	10,26	8,85	11,92
2010	13,44	9,29	9,91	11,45	18,41	11,10	9,30	13,16
I półr. 2011	14,19	10,68	9,79	12,70	20,05	12,47	10,35	15,30
II półr. 2011	14,77	11,42	10,87	12,84	21,37	12,28	10,36	15,99
I półr. 2012	15,26	11,68	10,37	12,91	21,92	12,30	10,04	16,12

Źródło: Dane GUS oraz dane Magazynu Przemysłu Rybnego.

Wyciąg dla cen pstrąga w latach 2005-2012

Sprzedaż pstrągów na rynku polskim			
lata	zbyt	skup	detal
2005	8,01	8,09	15,13
2006	9,06	9,25	15,65
2007	9,56	8,64	16,28
2008	9,51	7,45	16,59
2009	10,26	8,85	16,72
2010	11,1	9,3	18,41
2011	12,38	10,35	20,71
11 m 2012	12,3	10,04	21,92

zbyt – sprzedaż pstrąga na rynek w hurcie dużym przez część gospodarstw i firmy handlowe,
 skup – ceny transakcyjne pomiędzy hodowcami a dużymi odbiorcami (kontraktowe),
 detal – ceny detaliczne na rynku

Analiza wpływu ceny pstrąga z importu na ceny krajowe:

Import pstrągów - ceny roczne w zł							
kraj/lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	średnia 6 letnia
Turcja	8,69	8,33	9,76	9,82	10,64	10,27	9,78
Dania	20,16	10,25	6,91	11,07	14,69	12,32	12,37
Włochy	8,91	9,05	10,60	12,20	11,61	10,63	10,72
Hiszpania	13,01	10,56	11,29	11,78	12,60	9,50	11,24
Średnia cena	8,79	8,30	9,92	11,05	12,63	11,92	10,88
Polska zbyt	9,56	9,51	10,26	11,1	12,38	12,3	
Polska skup	8,64	7,45	8,85	9,3	10,35	10,04	

Korelacja cen z importu do cen krajowych - 6 lat			
Tabela korelacji	do ceny średniej importu	do ceny zbytu w Polsce (d. Hurt)	do ceny skupu w Polsce
Turcja	0,97	0,93	0,94
Dania	-0,03	-0,03	0,16
Włochy	0,82	0,73	0,71
Hiszpania	-0,07	-0,21	0,07

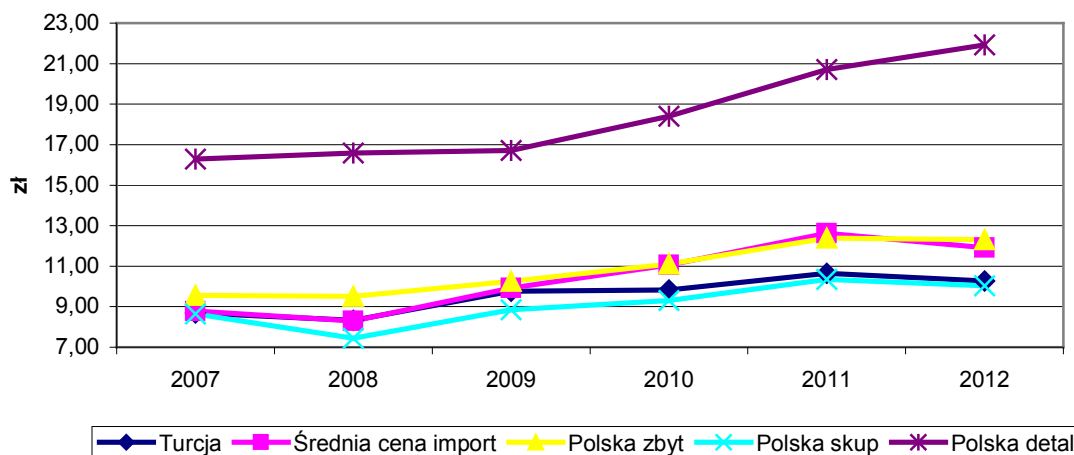
W bezpośrednim badaniu korelacji cen z importu na ceny krajowe (hurtowe), ponownie widać duży wpływ cen tureckich, w drugiej kolejności włoskich, lepszy obraz sytuacji przedstawia kolejna analiza:

Średnie ceny tureckie, z importu do cen krajowych							
kraj/lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	średnia 6 letnia
Turcja	8,69	8,33	9,76	9,82	10,64	10,27	9,78
Średnia cena import	8,79	8,30	9,92	11,05	12,63	11,92	10,88
Polska zbyt	9,56	9,51	10,26	11,1	12,38	12,3	
Polska skup	8,64	7,45	8,85	9,3	10,35	10,04	
Polska detal	16,28	16,59	16,72	18,41	20,71	21,92	

Korelacja między cenami polskimi a średnią z importu / Turcją				
	Średnie ceny import 6 l	Turcja 6 l	Średnie ceny import 3 l	Turcja 3 l
zbyt	0,98	0,93	0,92	0,92
skup	0,96	0,94	0,98	0,98
detal	0,90	0,82	0,69	0,69

Podobnie jak w przypadku korelacji cen tureckich do cen importu, podobnie ceny tureckie silnie korelują z cenami na rynku polskim – mniej na ceny detaliczne, bardzo silnie na ceny hurtowe i skup. W przypadku danych za sześć lat widać jeszcze pewną niezależność danych za cały import w porównaniu do importu z samej Turcji – w ostatnich trzech latach widać coraz silniejsze uzależnienie cen od ceny tureckiej. Zjawisko to jeszcze lepiej widoczne jest na wykresie:

Średnie ceny tureckie, z importu do cen krajowych

Na wykresie można zaobserwować zmianę przebiegu poziomu cen średnich z importu do cen zbytu na polskim rynku – do 2009 roku ceny zbytu w Polsce utrzymywały się na wyższym poziomie – co oznacza, że rynek płacił więcej za produkcję krajową. Na przełomie 2009 i 2010 trend ten ulega zmianie, cena zbytu praktycznie wyrównuje się z ceną średnią z importu – co oznacza całkowitą „globalizację” ceny pstrąga na rynku krajowym, która zależy coraz bardziej od cen ryb sprowadzanych. Ceny tureckie cały czas oscylują poniżej – chociaż w latach 2009-2010 również zauważalna jest zmiana – ceny tureckie spadają poniżej cen średnich z importu – co można wytłumaczyć rosnącymi dostawami z innych krajów UE. Ponieważ jednak dostawy te zmieniają się corocznie – w zakresie zarówno krajów, ilości jak i cen – nadal ceny średnie w imporcie najsilniej skorelowane są z cenami tureckimi. Najniższe ceny transakcyjne notuje pozycja skup (od polskich hodowców), jednak tak niski poziom jest wytłumaczalny niskim zaangażowaniem marketingowym takich podmiotów, oraz brakiem możliwości koncentracji podaży – co na polskim rynku może być problemem z punktu widzenia walki o dobre rynki zbytu i lepsze ceny. Znaczna część hodowli prowadzi jednak aktywną działalność marketingową – część z nich dodatkowo dokupuje rybę u innych hodowców – dla analizy polskiego rynku bardziej istotna jest więc cena zbytu. Ceny detaliczne nie wykazują silnej korelacji z cenami ryb z importu – niezauważalny jest także spadek cen detalicznych w ostatnich latach – co można wytłumaczyć kryzysem - placówki detaliczne muszą rekompensować wyższą ceną rosnące koszty jak i spadek wolumenu sprzedaży (dotyczy to zwłaszcza dużych sieci hipermarketów oraz drobnych sklepów detalicznych).

Wnioski końcowe.

Powyższa analiza wskazuje, że import pstrąga z Turcji ma ogromny wpływ na ekonomikę produkcji tego gatunku ryb w polskiej akwakulturze. Analiza danych statystycznych wykazała:

- **bardzo silną korelację cen tureckich na średnią cen z importu – między 0,97 a 0,99** w zależności od okresu i waluty,
- **znacznie mniejszy wpływ importu kolejnych krajów wprowadzających pstrąga na rynek polski – od 0,7 do 0,84 w przypadku Włoch** i to tylko w okresie ostatnich trzech lat, **dane pozostałych krajów nie wykazują korelacji lub jest ona przypadkowa**,
- **bardzo silną korelację pomiędzy poziomem cen z importu (w tym Turcji) do cen zbytu na rynku krajowym (wszystkie wskaźniki powyżej 0,90)** – w tym od 2010 roku wyrównanie się średnich cen zbytu na rynku polskim ze średnimi cenami z importu – co wytłumaczyć można postępującą globalizacją rynku i obecnością na rynku polskim międzynarodowych przedsiębiorstw (przetwórnice),
- silne uzależnienie wzrostu możliwości wejścia na rynek polski, od konkurencyjności ceny względem ceny tureckiej – co pokazuje przykład Hiszpanii w 2012 roku.

Sprzedaż ryb słodkowodnych i lososi^a (tys. ton)

L.p.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012 S
1	Sprzedaż na rynek krajowy ryb słodkowodnych i lososi (2+15)	195,6	155,3	142,6	124,6	122,7
2	w tym ryby słodkowodne (3+6+16+17)	182,3	127,3	117,0	97,4	72,1
3	z tego z gospodarstw rybackich	38,9	37,5	31,3	33,8	34,8
4	w tym na rynek krajowy	32,3	31,2	25,0	26,2	27,8
5	na eksport	6,55	6,30	6,36	7,53	6,96
6	z importu	4,58	7,00	9,65	11,44	8,70
7	Krajowa sprzedaż karpia	18,1	19,6	18,4	18,0	16,2
8	w tym z gospodarstw rybackich	17,2	18,3	15,4	14,4	14,5
9	z tego eksport	0,18	0,08	0,12	0,09	0,51
10	z importu	1,11	1,42	3,09	3,62	2,20
11	Krajowa sprzedaż pstrągów	12,2	13,4	11,4	12,7	13,2
12	w tym z gospodarstw rybackich	13,1	14,0	11,1	12,3	13,2
13	z tego eksport	6,37	6,22	6,23	7,45	6,40
14	z importu	3,47	5,58	6,56	7,81	6,50
15	Lososie ^b	13,2	28,1	25,6	27,2	50,7
16	Pangl ^b	121,7	74,5	56,6	46,6	25,0
17	Pozostałe ryby słodkowodne ^b	23,7	14,5	25,8	13,1	10,5

S – szacunek, ^a w wadze żywej bez materiału zarybieniowego i obsadowego, ^b import netto w przeliczeniu na wagę żywą,

Źródło: Opracowanie IERiGŻ-PIB na podstawie danych IRŚ, CAAC.

Ponieważ rynek polski jest nadal atrakcyjnym rynkiem zbytu pstrąga (dane powyżej), na którym wolumen sprzedaży tego gatunku po niewielkim załamaniu w 2010 roku, ponownie rośnie mimo kryzysu i znacznie gorszej sytuacji na rynkach innych krajów UE - zwiększa się na nim presja ryb importowanych. Widać to po rosnącym trendzie importu pstrąga do Polski przy jednoczesnej stagnacji produkcji w kraju. Ponadto spadająca w ostatnich dwóch latach średnia cena transakcyjna idzie w parze z gwałtownymi podwyżkami pasz dla pstrągów (25-40% w ciągu dwóch lat), a także wzrostem pozostałych kosztów produkcji. Oznacza to, że zarówno hodowcy polscy – ale i producenci z innych krajów UE, borykają się ze znacznym spadkiem opłacalności produkcji, czemu towarzyszy dalszy spadek produkcji spowodowany świadomą decyzją przedsiębiorców lub bankructwami (Hiszpania) oraz stagnacją produkcji (Włochy, Dania, Polska). Jeśli cena tureckiego pstrąga oferowanego na europejskim i polskim rynku, zawiera subsydia – poza aspektami zaburzania wolnego rynku i konkurencji - wpływa to bezpośrednio na realną groźbę dalszego regresu produkcji pstrąga w Unii Europejskiej. Przy tak wysokiej korelacji cen tureckich do wszystkich pozostałych cen transakcyjnych, zniwelowanie subsydiów mogłoby szybko poprawić sytuację na rynku pstrąga tęczowego w Europie i Polsce.

Z.P.